

Jong geleerd is fel gegeerd

Schoolverlaters een jaar lang gevolgd

VDAB – Databeheer & -analyse (2003), *Werkzoekende schoolverlaters in Vlaanderen*, 18de longitudinale studie, juni 2001-juni 2002¹

Jonge mensen verlaten de schoolbanken. Sommigen hebben een duidelijk geaccidenteerd parcours achter de rug en maakten hun opleiding niet af.

Anderen vatten hun arbeidsloopbaan aan met een goed in de markt liggend diploma op zak. Dankzij de bereidwillige medewerking van het Departement Onderwijs kan de VDAB in zijn 18de studie schoolverlaters voor het eerst een totaalbeeld geven van de schoolverlaters van 2001. De studie maakt duidelijk welke studierichtingen populair zijn en gaat, door de schoolverlaters een jaar lang te volgen, na of de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt vlot verloopt.

Tot hiertoe beschikte de VDAB enkel over de als werkzoekenden ingeschreven schoolverlaters voor zijn studie schoolverlaters. Voor deze versie werd een belangrijke doorbraak gerealiseerd: het Departement Onderwijs stelde een aantal gegevens over schoolverlaters ter beschikking waardoor meteen de 'missing link' van de voorgaande edities niet langer missing was.

In totaal zijn de gegevens van 73 860 schoolverlaters geanalyseerd. 41 339 schoolverlaters schreven zich bij de VDAB in als werkzoekende, van de 32 521 anderen mogen wij veronderstellen dat ze werk vonden zonder de tussenkomst van de VDAB. Eén jaar na het verlaten van de school zijn nog 7 938 schoolverlaters of 10,7% ingeschreven als werkzoekende, 3 868 schoolverlaters of 5,2% hadden op dat ogenblik nog geen enkele werker-
varing opgedaan.

Een belangrijke breuk met het verleden

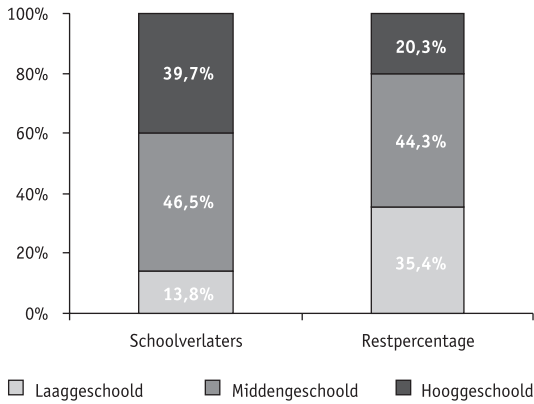
Het percentage schoolverlaters dat een jaar na het verlaten van de school nog werkzoekend was, steeg van 15,2% naar 19,2%. Vooral de mannelijke schoolverlaters gingen er op achteruit. Deze evolutie was de voorbode van een naderende inzinking van de conjunctuur die tot op heden voortduurt.

Hoe hoger de scholingsgraad, hoe meer kansen op de arbeidsmarkt

Het aandeel laaggeschoolden in het totaal van de schoolverlaters bedraagt een kleine 14%. Van alle schoolverlaters die een jaar na het verlaten van de school nog als werkzoekende zijn ingeschreven (restpercentage) is echter meer dan 35% laaggeschoold (maximaal secundair onderwijs van de 2de graad). Bij de middengeschoolden (maximaal 3de en 4de graad secundair onderwijs) ligt het restpercentage iets gunstiger dan het aandeel in de totale populatie van schoolverlaters. Bij de hooggeschoolden (hoger onderwijs en universiteit) zien we net het omgekeerde beeld: het restpercentage bedraagt slechts de helft van het aandeel in het totaal van de schoolverlaters.

Figuur 1.

Aandeel en restpercentage van schoolverlaters naar scholingsgraad.

Bron: VDAB.

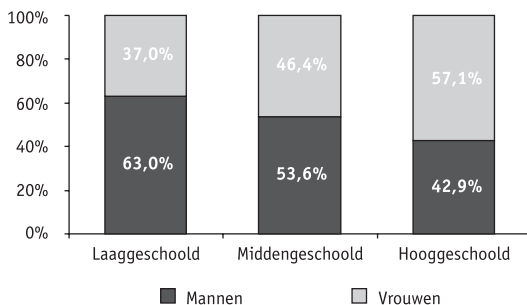
Globaal gezien presteren vrouwen beter dan mannen

Zowel wat betreft het aantal nog werkzoekende schoolverlaters een jaar na het verlaten van de school, als voor de schoolverlaters die in deze periode geen enkele werkervaring opdeden, doen de vrouwen het opmerkelijk beter dan de mannen.

Opvallend is dat het aandeel van de vrouwen in het aantal schoolverlaters toeneemt met het scholingsniveau. Waar de vrouwen bij de laaggeschoolden een aandeel hebben van 37% stijgt hun aandeel

Figuur 2.

Schoolverlaters naar geslacht en opleidingsniveau.

Bron: VDAB.

naar 46,4% bij de middengespoolden, om bij de hooggeschoolden 57,1% te bereiken.

Meisjes hebben op jongere leeftijd meer maturiteit dan jongens en denken ook reeds meer aan hun toekomst. Jongens daarentegen hechten meer belang aan hun imago en rebelleren meer tegen de gevestigde orde waar ook de school toe behoort. Eén van de gevolgen is een veel grotere schoolse vertraging in het secundair onderwijs bij jongens dan bij meisjes. Dit leidt tot het veelvuldig veranderen van studieniveaus en -richtingen (waterval), met een grotere schoolmoeheid tot gevolg.

De tewerkstellingskansen hangen nauw samen met de studiekeuze

Laaggeschoolden

Bij de indeling naar studieniveau blijken vooral schoolverlaters die maximaal *secundair onderwijs van de 1ste graad (SO1)*, *deeltijds beroepssecundair onderwijs (DBSO)* en *beroepssecundair onderwijs van de 2de graad (BSO2)* hebben genoten, slecht te scoren.

Twee derden van de schoolverlaters zonder enig getuigschrift of diploma zijn mannen. Jongeren die er op de leeftijd van 18 jaar niet in slagen door te dringen tot de 2de graad van het secundair onderwijs zitten met een groot probleem. Een groot aantal jongeren in deze groep kampt vooral met gedragsproblemen. Van de schoolverlaters met maximaal SO1 heeft 22,7% een jaar na het verlaten van de school nog geen enkele werkervaring opgedaan.

Hoewel het deeltijds beroepssecundair onderwijs erg praktijkgericht is, is toch bijna 30% van de jongeren in dit niveau een jaar na het verlaten van de school nog steeds werkzoekend. Dit kan wijzen op een ontoereikend peil van dit studieniveau, maar de persoonlijkheidskenmerken van de leerlingen in het deeltijds beroepssecundair onderwijs (DBSO) vormen wellicht de belangrijkste verklaring. Wie in het DBSO voor *transport* kiest maakt het meest kans op een duurzame tewerkstelling.

Het *beroepssecundair onderwijs van de 2de graad (BSO2)* is het op een na slechtst scorende studieniveau.

veau. Ook in dit niveau vinden wij veel 'waterval-leerlingen' terug die enkel wachten op het moment dat zij de meerderjarigheid bereiken. Wie hier zijn studieloopbaan afsluit, heeft op de arbeidsmarkt te veel concurrentie van collega's die hun studie wel afmaakten. Diegenen die kiezen voor een opleiding *grafische technieken* zijn iets beter af. Voor BSO2 ligt het aandeel zonder werkervaring (12,3%) hoog.

Het *algemeen secundair onderwijs van de 2de graad* (ASO2) scoort verrassend goed, maar telt relatief weinig leerlingen. Deze groep wordt iets makkelijker door de markt geabsorbeerd, maar hun toekomst is allebeshalve zorgeloos.

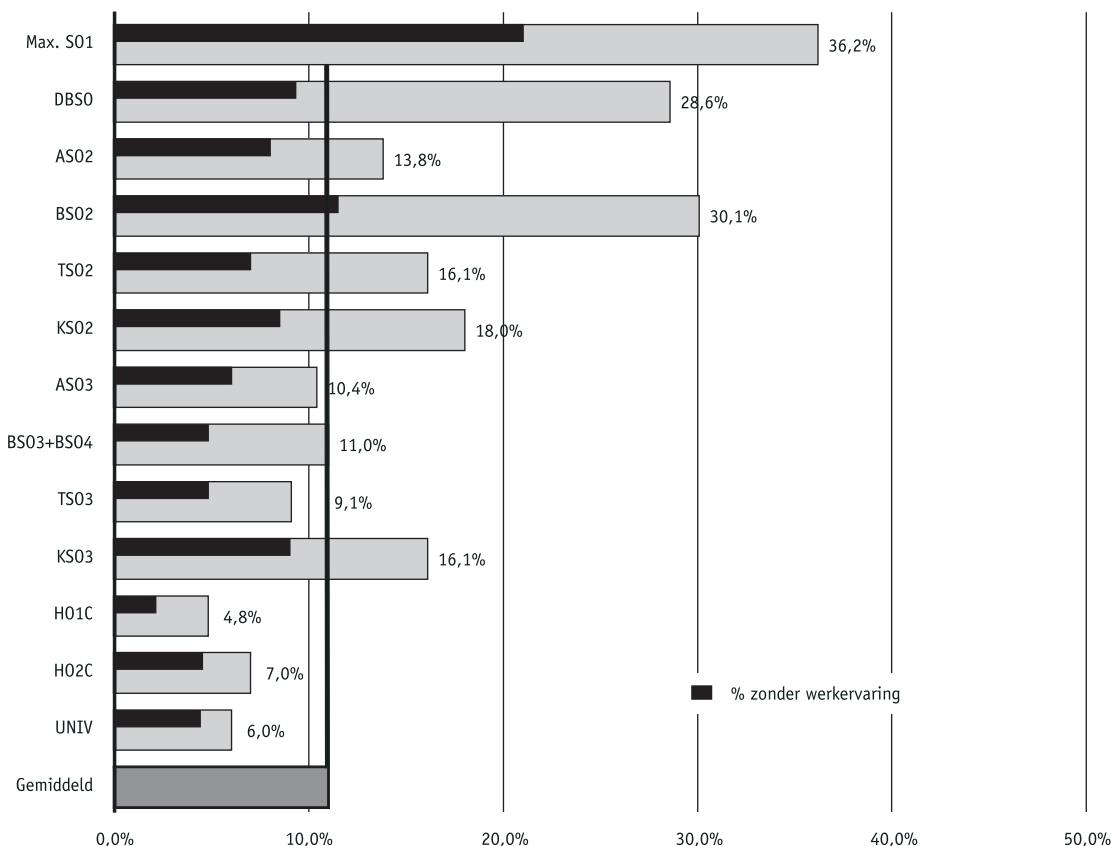
In het *technisch secundair onderwijs van de 2de graad* (TSO2) is de toestand globaal iets beter te

noemen. Enkele opleidingen in de studiegebieden *grafische technieken*, *lichaamsverzorging*, *sport* en *voeding* scoren goed hoewel ze relatief weinig schoolverlaters tellen. De technisch opgeleiden doen het hier beduidend minder goed vanwege de concurrentie uit het beroepssecundair en het technisch onderwijs van de 3de graad (BSO3 en TSO3).

Het *kunstsecundair onderwijs van de 2de graad* (KSO2) haalt niet zo'n goede score, verregaande conclusies kunnen hier niet getrokken worden vanwege het kleine aantal schoolverlaters in dit niveau. Schoolverlaters uit het kunstonderwijs zijn over het algemeen niet zo flexibel op de arbeidsmarkt. Zij zullen niet zo snel geneigd zijn een job buiten het artistieke circuit aan te nemen.

Figuur 3.

Aandeel schoolverlaters dat nog werkzoekend is na 1 jaar, naar scholingsniveau.

Bron: VDAB.

Middengeschoolden

Het *algemeen secundair onderwijs van de 3de graad* (ASO3) scoort goed, maar omwille van ontbrekende gegevens over de studenten die verder studeren buiten de Vlaamse Gemeenschap zijn de resultaten van dit niveau geflatteerd. De richtingen *Grieks-Latijn* en *Grieks-wiskunde* zijn de absolute toppers terwijl de richting *Yeshiva* veruit het slechtst scoort.

In het *beroepssecundair onderwijs van de 3de en 4de graad* (BSO3 & BSO4) worden duidelijk andere keuzes gemaakt door mannen en vrouwen. De technische richtingen scoren goed tot zeer goed bij de mannen, terwijl de vrouwen massaal kiezen voor richtingen in de zorgsector en daar meestal ook snel doorstromen naar de arbeidsmarkt. Studierichtingen die iets te maken hebben met *verkoop*, *haartooi*, *kantoor* en vooral *kleding* beïnvloeden het restpercentage van het BSO3 & BSO4 in ongunstige zin.

Het *technisch secundair onderwijs van de 3de graad* (TSO3) is het best presterende niveau bij de middengeschoolden. Ook binnen dit niveau zijn de favoriete keuzes van mannen en vrouwen allesbehalve gelijklopend. Bij de mannen scoren vooral de technische richtingen goed tot zeer goed. Zowel *mechanica*, *elektriciteit*, *bout*, *bouw* en aanverwante richtingen presteren goed en hebben ook een grote aantrekkingskracht. Meer administratieve richtingen zoals *handel*, *boekhouden-informatica* en *secretariaat-talen* zijn populaire richtingen bij de mannen die een mindere score halen. Bij de vrouwen ligt het zwaartepunt bij de administratieve en zorgrichtingen. Zij zijn populair en halen ook vrij goede scores. Naar de echt technische richtingen die bij de mannen populair zijn, is het hier ver zoeken. *Schoonheidsverzorging* en *lichamelijke opvoeding en sport* zijn twee studierichtingen die het in het TSO3 bij de vrouwen niet zo goed doen.

Schoolverlaters uit het *kunstsecundair onderwijs van de 3de graad* (KSO3) zijn een jaar na het verlaten van de school nog het meest werkzoekend binnen de groep van de middengeschoolden. *Audiovisuele kunst en vorming*, *muziek* en *binnenhuiskunst* presteren beter dan het gemiddelde voor de middengeschoolden. Alle andere opleidingen, en dan vooral *architecturale vorming* en *beeldende*

kunst scoren veel minder goed. Het hogere restpercentage van dit studieniveau heeft ook veel te maken met het feit dat deze schoolverlaters niet zo makkelijk kiezen voor een job buiten het artistieke milieu.

Hooggeschoolden

Het *hoger onderwijs van één cyclus* (HO1C) kan zonder twijfel de beste resultaten voorleggen. Opmerkelijk binnen dit niveau is dat bijna twee op drie van de schoolverlaters vrouwen zijn. Eén jaar na het afstuderen is amper 3,7% van de vrouwelijke schoolverlaters nog werkzoekend tegenover 6,5% bij de mannen. HO1C is dus zonder twijfel het studieniveau van de vrouwen. Hun goede scores hebben ook veel met hun studiekeuze te maken. *Onderwijs*, *administratie* en *verpleegkunde* zijn de toppers. Voeg daarbij dat vrouwen met deze opleidingen in groeisectoren (zorgsector) terechtkomen, of meer dan mannen kiezen voor zekerheid door bij de overheid aan de slag gaan (Onderwijs en administratie) en u hebt ook meteen de verklaring waarom vrouwen minder getroffen worden door een mindere conjunctuur.

Ook mannen scoren zeer goed in het HO1C. Technische richtingen en administratie zijn populair en presteren goed. Bij de onderwijsrichtingen kan de *initiële lerarenopleiding groep 1* de belangstelling wegdragen. Het aantal mannen dat kiest voor de richting *onderwijzer* is reeds veel beperkter en een mannelijke kleuterleider vinden, is zoeken naar de spreekwoordelijke naald in de hooiberg. Richtingen binnen de studiegebieden *architectuur* en vooral *audiovisuele en beeldende kunst* zijn de enige die binnen dit studieniveau uit de toon vallen.

Waar het HO1C vooral een vrouwenzaak is, blijkt het *hoger onderwijs van twee cycli* (HO2C) vooral mannen aan te trekken. Dit heeft veel te maken met het studieaanbod van dit niveau. Bij de drie populairste richtingen bij de vrouwen, *handelswetenschappen*, *vertaler* en *beeldende kunst – optie grafische en reclamevormgeving*, haalt enkel *handelswetenschappen* een goede score. Vrouwen die studeren voor *industriële ingenieur* (niet zoveel), hebben ook zeer goede tewerkstellingsvooruitzichten. Kunstrichtingen presteren ook op dit niveau het slechtst. Bij de mannen zijn naast *handels-*

wetenschappen ook de *technische richtingen* (industriële ingenieur) erg in trek. Zij kunnen allemaal schitterende resultaten voorleggen. Mannen die in het HO2C opteren voor de richting *productontwikkeling* of een *kunstrichting* volgen, zien hun kansen op tewerkstelling gevoelig dalen.

Het *universitair onderwijs* (UNIV) is het op een na best scorende studieniveau, maar de prestaties van dit niveau zijn eigenlijk onderschat door de instroom van studenten die een opleiding volgden buiten de Vlaamse Gemeenschap. Met stip op één en dit reeds sinds jaren zijn de richtingen *godgeleerdheid* en *godsdienswetenschappen*. Alle richtingen in de *gezondheidszorg*, *rechten* en de opleidingen *burgerlijk ingenieur* en *exacte wetenschappen* doen het ook zeer goed. De populairste richting is ongetwijfeld rechten, zowel bij de mannen als bij de vrouwen. Ook *toegepaste economische wetenschappen* kan zowel bij de mannen als bij de vrouwen op heel wat belangstelling rekenen. Bij de mannen vinden wij meer dan bij de vrouwen *ingenieurs* terug, met uitzondering van de bio-ingenieurs die ook bij de vrouwen populair zijn. De *psychologen* van de toekomst zullen dan weer overwegend vrouwen zijn. Studiegebieden in het universitair onderwijs die het niet zo goed doen zijn *politieke en sociale wetenschappen*, *geschiedenis*, *archeologie* en *kunswetenschappen* en *wijsbegeerte* en *moraalwetenschappen*.

Besluit

Wie verder studeert heeft de beste garanties op een dikwijls interessante en duurzame job. Toch zijn er voor wie om een of andere reden niet kan of wil

verder studeren in ieder niveau interessante studierichtingen te vinden.

Persoonlijkheidskenmerken zoals motivatie, communicatievaardigheden, flexibiliteit, creativiteit en bereidheid tot levenslang leren winnen steeds meer aan belang.

Een studiekeuze is een bijzonder moment in een mensenleven. Een goede keuze maken is niet altijd eenvoudig. Een grote kans op een job is zeker belangrijk, maar minstens even belangrijk is de motivatie en de interesse om te kiezen voor een bepaalde studierichting.

André Van Hauwermeiren
VDAB

Noot

1. De 18de longitudinale studie schoolverlaters bestaat uit een boek en een cd-rom. Op de cd-rom vindt u de gegevens terug over alle schoolverlaters die studeerden aan een onderwijsinstelling van of erkend door de Vlaamse Gemeenschap. Alle gegevens worden geventileerd naar geslacht en zijn beschikbaar tot op het niveau van de provincie. In het boek dat bij deze cd-rom hoort, vindt u een uitgebreide beschrijving met aandacht voor min- en pluspunten van studieniveaus, -gebieden en -richtingen. Het boek en de cd-rom vullen elkaar op deze wijze dus perfect aan.

Het boek en de cd-rom kunnen besteld worden bij VDAB – Media en bibliotheekbeheer, Keizerslaan 11 te 1000 Brussel, e-mail: bibliotheek@vdab.be. Het boek en de cd-rom samen kosten € 15.